

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 17-12-2021 r.

Marcin Wiącek

XI.815.21.2021.MW

**Pan
Piotr Nowak
Minister Rozwoju i Technologii
ePUAP**

rozporzadzenieWT@mrit.gov.pl

Szanowny Panie Ministrze!

Jako Rzecznik Praw Obywatelskich i niezależny organ ds. monitorowania wdrażania postanowień Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych¹ z zainteresowaniem obserwuję prowadzone aktualnie prace nad rozporządzeniem w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. W tym kontekście chciałbym podkreślić, że **idea uniwersalnego projektowania**, rozumiana jako **tworzenie produktów, środowiska, programów i usług w taki sposób, by były użyteczne dla wszystkich w możliwie największym stopniu, bez potrzeby adaptacji lub specjalistycznego projektowania**, leży u podstaw wspomnianej Konwencji i stanowi warunek wstępny zapewnienia dostępności, zgodnie z postanowieniami jej art. 9. Dostępność przestrzeni publicznej, produktów, usług i środowiska jest niezbędna dla zapewnienia możliwości prowadzenia przez osoby z niepełnosprawnościami niezależnego życia. Również promowanie uniwersalnego projektowania przy tworzeniu norm i wytycznych jest obowiązkiem państwa wynikającym z art. 4 lit. f Konwencji. **Ścisłe wdrażanie projektowania uniwersalnego w odniesieniu do wszystkich nowych dóbr, produktów, urządzeń, technologii i usług powinno zapewnić pełny, równy i nieograniczony dostęp dla wszystkich potencjalnych odbiorców, w tym osób z niepełnosprawnościami, przy uwzględnieniu w pełnym zakresie przyrodzonej godności i różnorodności tych osób².**

---

¹ Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzona w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169 z późn. zm.; dalej jako Konwencja).

² Komentarz ogólny nr 2(2014) w sprawie dostępności przyjęty przez Komitet ONZ ds. Praw Osób z Niepełnosprawnościami podczas XI sesji w dniach 31 Marca–11 Kwietnia 2014, znak CRPD/C/GC/2, dostęp pod adresem:
https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRPD/C/GC/2&Lang=en , pkt 16.

Zgodnie z art. 7 ust. 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2020 r. poz. 1333, z późn. zm.; dalej jako: „Prawo budowlane”), warunki techniczne, jakim powinny odpowiadać obiekty budowlane i ich usytuowanie są określane w drodze rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa. Zmieniając przepis art. 7 ust. 1 pkt 1 oraz ust. 4 Prawa budowlanego **poszerzono zakres ww. upoważnienia o działania na rzecz osób ze szczególnymi potrzebami**, o których mowa w ustawie z 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1062; dalej jako: „ustawa o dostępności”). Przy tworzeniu nowych norm należy zatem mieć na względzie **konwencyjną zasadę dostępności oraz uniwersalnego projektowania**. Wszystkie nowe obiekty, elementy infrastruktury, dobra, produkty i usługi muszą być zaprojektowane w sposób, który zapewni ich pełną dostępność dla osób z niepełnosprawnościami, zgodnie z zasadami uniwersalnego projektowania³.

Uwzględnienie tak szerokiego zakresu indywidualnych potrzeb wskazanej delegacji ustawowej wymaga przytoczenia definicji legalnej „osoby ze szczególnymi potrzebami” zawartej w art. 2 ust. 3 ustawy o dostępności. Przez osobę ze szczególnymi potrzebami należy rozumieć osobę, która ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znajduje, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przewyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami. Ustawodawca zdefiniował kategorię osób ze szczególnymi potrzebami w sposób ogólny, niezamknięty i nieostry, narzucając wręcz posługiwanie się nią w sposób dynamiczny, zależny od okoliczności, co jest słuszne, choć może rodzić wątpliwości ze strony podmiotów zobowiązanych co do zakresu podmiotowego uprawnionych, rodzaju i wymiaru ich zobowiązań⁴. **Osoby ze szczególnymi potrzebami identyfikowane są w przeważającej mierze jako osoby z różnymi niepełnosprawnościami. Wprowadzona definicja jest jednak znacznie szersza i obejmuje również potrzeby osób starszych, rodziców z małymi dziećmi czy osób wymagających wsparcia przy konkretnej czynności zlikwidowania barier.** Z tego względu zaproponowane rozwiązania powinny obejmować wszelkich potencjalnych użytkowników, którzy mogą mieć indywidualne potrzeby.

Należy ponadto wskazać, że podczas projektowania, uchwalania i wdrażania przepisów prawa, polityk czy programów odnoszących się do nowego systemu wsparcia, **organy i instytucje publiczne powinny ściśle konsultować się i aktywnie współpracować z różnymi grupami osób z niepełnosprawnościami poprzez reprezentujące je organizacje.** Jest to konsekwencją generalnych założeń Konwencji, ze

---

³ Komentarz ogólny nr 2, pkt 25.

⁴ K. Roszewska, J. Zadrozny [w:] R. Mędrzycki, M. Szyrski, A. Waszkielewicz, M. Wysocki, K. Roszewska, J. Zadrozny, Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Komentarz, LEX/el. 2021, art. 2.

szczególnością uwzględnieniem jej art. 4 ust. 3. Podobne założenie zostało wyrażone w art. 33 ust. 3 Konwencji, który zakłada, że społeczeństwo obywatelskie, w szczególności osoby z niepełnosprawnościami i reprezentujące je organizacje, będą włączone w proces monitorowania realizacji Konwencji i będą w pełni w nim uczestniczyć. W rekomendacjach pod adresem Polski, Komitet ONZ ds. Praw Osób z Niepełnosprawnościami podkreślił potrzebę **aktywnego i pełnego zaangażowania organizacji osób z niepełnosprawnościami oraz konstruktywnych konsultacji z różnymi organizacjami tych osób w toku wypracowywania nowych przepisów, by zapewnić, że będą zgodne z Konwencją**. Te podstawowe założenia zostały skonkretyzowane przez Komitet ONZ w Komentarzu Ogólnym nr 7⁵, który podkreśla, że państwa-strony powinny uznać **konsultacje z osobami z niepełnosprawnościami i ich zaangażowanie za obowiązkowy krok przed zatwierdzeniem przepisów ustawowych, wykonawczych i polityk**. Dlatego konsultacje powinny rozpocząć się na wczesnych etapach i stanowić wkład w końcowy efekt we wszystkich procesach decyzyjnych. Państwa-strony powinny również zapewnić dostępność procesów konsultacji – na przykład poprzez zapewnienie tłumaczy języka migowego, alfabetu Braille'a i tekstu łatwego do czytania – oraz muszą zapewnić wsparcie, fundusze i zakwaterowanie, jeśli jest to konieczne, aby zapewnić udział przedstawicieli wszystkich osób z niepełnosprawnościami w procesach konsultacji⁶. Wreszcie, w ocenie Komitetu, konsultacje z organizacjami osób z niepełnosprawnościami powinny opierać się na przejrzystości, wzajemnym szacunku, znaczącym dialogu i szczerym celu osiągnięcia porozumienia zbiorowego. Konsultacje publiczne powinny być prowadzone w ramach **realistycznych terminów**, biorąc pod uwagę charakter organizacji osób niepełnosprawnych, które często zależą od pracy wolontariuszy⁷. Biorąc pod uwagę znaczenie oraz obszerność projektu rozporządzenia skierowanego do konsultacji, określony termin 30-dniowy od publikacji w projekcie w BIP RCL na przekazanie uwag do projektu może okazać się niewystarczający.

Uwzględniając powyższe chciałbym zauważyć, że procedowany projekt został skierowany jedynie do kilku organizacji zajmujących się prawami osób z niepełnosprawnościami. Z zamieszczonych informacji wynika, że istotną większość stanowią podmioty związane z sektorem budowlanym. Celem projektowanej regulacji jest jednak uwzględnienie indywidualnych potrzeb różnych użytkowników budynków. Wskazane rozporządzenie zostało dotychczas przedstawione do zaopiniowania bardzo

---

⁵ Komentarz Ogólny nr 7 (2018) w sprawie udziału osób z niepełnosprawnościami, w tym dzieci z niepełnosprawnościami, za pośrednictwem ich organizacji przedstawicielskich, we wdrażaniu i monitorowaniu konwencji, przyjęty przez Komitet do spraw Praw Osób z Niepełnosprawnościami podczas jego XX sesji (27 sierpnia – 21 września 2018 r.), znak CRPD/C/GC/7, dostęp pod adresem: <http://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=6QkG1d%2FPPrICAqhKb7yhsnbHatvuFkZ%2Bt93Y3D%2Baa2pjFYzWLBu0vA%2BBr7QovZhbuyqzjDN0plweYI46WXrJJ6aB3Mx4y%2FspT%2BQrY5K2mKse5zjo%2BfvBDVu%2B42R9iK1p>

⁶ Komentarz ogólny nr 7 (...), pkt 45.

⁷ Komentarz ogólny nr 7 (...), pkt 47.

wąskiej grupie organizacji społecznych, co może mieć wpływ na wynik konsultacji publicznych. Z uwagi na szeroki zakres indywidualnych potrzeb, jakie należy uwzględnić w ramach zasady projektowania uniwersalnego, **rozwiązania powinny być szeroko konsultowane z przedstawicielami innych organizacji osób z niepełnosprawnościami lub działającymi na ich rzecz, jak również organizacji zrzeszających osoby starsze, kobiety w ciąży i młodych rodziców oraz innych potencjalnych użytkowników.**

W świetle trudności interpretacyjnych, jakie pojawiły się w sprawie, na tle której występuję, istnieje potrzeba analizy sposobu sformułowania zaproponowanych rozwiązań. **Regulacje te nie mogą ograniczać się do wskazania, że należy zapewnić dostęp dla osób z niepełnosprawnościami.** Takie sformułowania mogą budzić wątpliwości i wymagać dalszej konkretyzacji, np. poprzez wskazanie konkretnej normy budowlanej, czy konkretnych parametrów budynków czy urządzeń. Podobna sytuacja dotyczy zgłaszanych trudności z obsługą paneli sterujących dźwigów osobowych (wind), na co wskazałem poprzednim wystąpieniu z dnia 18 października 2021 roku⁸. W tym zakresie należy zauważyć, że **istnieje norma PN-EN 81-70:2018-07, która obejmuje dostępność dźwigów osobowych dla osób z niepełnosprawnościami.** Wskazana norma nie została niestety przywołana w projektowanym rozporządzeniu. Jednym z jej elementów jest wskazanie, że **przyciski sterujące powinny mieć co najmniej 20 mm średnicy i mieć odpowiednie oznaczenia w alfabecie Braila.** Powołanie się na normę, a przez to określenie konkretnych wymogów, odpowiadałoby na zgłaszane obecnie w tym zakresie braki i praktyczne trudności.

Rozwiązania dotyczące dostępności budynków zostały już opracowane w poradniku przygotowanym przez Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa – Standardy dostępności budynków dla osób z niepełnosprawnościami uwzględniając koncepcję uniwersalnego projektowania⁹. W poradniku powołano również szereg istotnych norm opracowanych przez Międzynarodową Organizację Normalizacyjną w Genewie, która opracowuje standardy oraz wytyczne obejmujące również budynki. Opracowanie to może okazać się pomocne w trakcie prac nad nowelizacją rozporządzenia dotyczącego warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, a znaczna część zaleceń powinna, moim zdaniem, przybrać w tym rozporządzeniu formę wiążących regulacji.

Mając na uwadze powyższe, działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 627, ze zm.), zwracam

---

⁸ Wystąpienie do Sekretarza Stanu w Ministerstwie Rozwoju i Technologii w sprawie zapewnienia dostępności paneli sterujących w windach dostępne na stronie RPO pod adresem: <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-zapewnic-pelna-dostepnosc-wind-osob-niepelnosprawnych>

⁹ Standardy dostępności budynków dla osób z niepełnosprawnościami uwzględniając koncepcję uniwersalnego projektowania – poradnik przygotowany przez Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa, Warszawa, 2017, dostęp pod adresem: <https://instytutksiązki.pl/files/upload/files/Standardy%20dost%C4%99pno%C5%9Bci%20budynk%C3%B3w%20dla%20os%C3%B3b%20z%20niepe%C5%82nosprawno%C5%9Bciami.pdf>

do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o analizę przedstawionych uwag i ich uwzględnienie w dalszych pracach nad projektem rozporządzenia. Wyrażam nadzieję, że prowadzone prace pozwolą na określenie rozwiązań prawnych spójnych z Konwencją o prawach osób niepełnosprawnych oraz postulatami w zakresie dostępności osób o szczególnych potrzebach.

Z poważaniem,

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/